

Ο επιστημονικός λόγος για τους βλάχους (1)

**Γράφει ο
Γιάννης Τσιαμήτρου,
εκπ/κος χοροδιδάσκαλος**

Ο συγγραφέας καταρχάς εξηγεί ότι ο όρος Αρωμαίνος είναι επιστημονικός νεολογισμός, που σημαίνει τον χρήστη του ρωμανικού ιδιώματος της ελληνικής χερσονήσου και αποκαλείται Βλάχος, όπως όλοι οι άλλοι λατινοφωνοί της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Αυτοαποκαλείται δε Αρμάνος, σε αντιστοιχία με τον όρο Αρμανία, με τον οποίο οι Έλληνες των Βυζαντινών χρόνων ονομάζουν την πατρίδα τους (Ρωσοαμερικανός βυζαντινολόγος Alex A. Vasiliev). Βέβαια λόγω της αποδημίας των Αρωμαίνων έχουμε ποικίλη προσφώνησή τους (π.χ. Τσιντσάρροι), ενώ ο όρος Μακεδο-Ρουμάνος θεωρείται αδόκιμος κατά τους Johannes Kramer, Peter Skok, Sextil Puscariu και G. Mumu.

Παρόλα αυτά, από το 1978 σύμφωνα με το λήμμα 'Μακεδο-Ρουμάνοι' στο επιβλητικό βιβλίο 'Η Ευρώπη και οι λαοί της' της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Πολιτισμού, όλοι οι ευρωπαϊκοί καλούνται να γνωρίσουν τους Αρωμαίνους ως Μακεδο-Ρουμάνους. Ο ανώνυμος συγγραφέας του λήμματος αυτού συντάσσεται με την παρωχημένη ιδέα περί καθόδου των Δακών (πολιτικές σκοπιμότητες).

Οι Παραδουνάβιες Ηγεμονίες, δηλαδή (Βλαχία, Μολδαβία) στρέφουν τον πατριωτικό οίστρο των υπηκόων τους προς την Μακεδονία και μετονομάζουν τους Αρωμαίνους 'Μακεδο-Ρουμάνους' για να μην διαταράζουν τις σχέσεις τους με τις δύο υπερδυνάμεις της εποχής (19ο αιώνα), την Αυστροουγγαρία και την Ρωσία. Σημειώτεον ότι οι επαναστατημένοι υπήκοοι των Ηγεμονιών διεκδικούν από τις υπερδυνάμεις την Τρανσυλβανία και την Βεσσαραβία αντίστοιχα.

Εφευρίσκονται έτσι επιχειρήματα σύμφωνα με τα οποία οι Αρωμαίνοι δεν έχουν ελληνική καταγωγή.

Πρώτον, ότι δεν υπάρχουν Έλληνες κτηνοτρόφοι. Σφάλλονται φοβερά γιατί η ρουμανική γλώσσα έχει πολλές λέξεις ποιμενική ζωής ελληνικής προέλευσης (Parahagi, Lozovan). Ο Ηρακλής δίδαξε στους λαούς της Ευρώπης την εξημέρωση των άγριων ζώων (Μαρία Παπαγεωργίου, Romulus Vulcanescu) και η ενασχόληση των αρχαίων Ελλήνων, ιδιαίτερα ορεινών (άρα Βλάχων) μαρτυρείται από αρχαίους συγγραφείς αλλά και σύγχρονους (Όμηρος, Ησίοδος, Αριστοτέλης, Ξενοφών, Πο-

λύβιος, Στράβων, Αθηναίος, Αιλιανός, Αρριανός, Πλούταρχος, Λουκρήτιος, Βάρρων, Οράτιος, Maul, M. Gyoni, N. Hammond, Θ. Β. Βενιζέλος, Jean Psicharis, Fr. Stahlin, G. Glotz, L. Robert, Y. Bequignon, A. Δ. Κεραμόπουλος, P. Faure, P. Poesh, Stella Georgoudi, Σ. Δάκαρης, Μ. Γκιόλας κ.α.).

Δεύτερον, οι Ρουμάνοι και Αρωμαίνοι έχουν το ίδιο εθνωνύμιο. Το επιχείρημα αυτό προκαλεί τα ειρωνικά σχόλια πολλών επιστημόνων (Pitard, G. Nandris, Coteanu). Στην ουσία, ο όρος Romanus (πρώτα ήταν πολιτικό όνομα = κάτοικος της Ρώμης) στην χώρα των Δακών διαδόθηκε για πολύ μικρό χρονικό διάστημα της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και με την κατάρρευση της Δακίας ως Ρωμαϊκής επαρχίας το όνομα αλλοιώθηκε και δήλωνε τον δούλο. Έτσι η πρώτη έννοια (Ρωμαίος πολίτης) διατηρήθηκε μόνο στους Έλληνες του Βυζαντίου με τον όρο Αρμάνος (Armania του Vasiliev). Στη Δακία ο όρος Romanus σαν εθνικός εμφανίζεται αργότερα στους χρόνους της θρησκευτικής Μεταρρύθμισης από τον Έλληνα διάκονο Κορέση (καθηγητής Giungla) και το σημερινό 'Ρουμανία' από τον πρώτο Ρουμάνο ιστορικό τον 19ο αιώνα από τον επίσης Έλληνα Δανιήλ Φιλίπτιδη (καθηγητής Stahescu).

Τρίτον, η ρουμανική γλώσσα και η αρωμαϊκή ταυτίζονται. Σε αυτό το επιχείρημα η ίδια η ρουμανική επιστήμη είναι κατηγορηματική στην ανομοιογένεια των δύο γλωσσών (Procopovici, Iorga, Al Graur, Lozovan κ.α.).

Σχετικά με την κάθοδο Δακών που υποστηρίζει η ρουμανική πολιτική (υπέρημαχος ο Th. Caridan), η ίδια η ρουμανική επιστήμη πάλι την απορρίπτει με πρώτο τον T. Parahagi και μετά τους Sacerdoteanu, Dragomir κ.α.

Επιλέγονται αποσπασματικά χωρία βυζαντινών χρονογράφων, όπως αυτό του Λαόνικου Χαλκοκονδύλη (αντικειμενικός ιστορικός), όπου αν διαβαστεί κανείς ολόκληρο το κείμενο, θα διαπιστώσει ότι ο ιστορικός δεν είναι σίγουρος για κάθοδο Δακών. Η μοναδική πηγή, που γίνεται λόγος για κάθοδο Δακών είναι ο χρονογράφος Κεκαυμένος. Οι Ρουμάνοι καθηγητές Roghirc και Nasturel την χαρακτηρίζουν 'αρκετά αναληθή' και 'αληθινά σκοτεινή'. Αποδεικνύεται μάλιστα πλαστή γιατί όπως επισημαίνουν από τον 19ο αιώνα και μετά οι Tomascu, M. Gyoni, Lemerle, G. Gankova Petkova, έχει την πατρότητά της στην Ρωμαϊκή ιστορία του Διωνα Κάσιου (155-235μ.Χ.), όπου η κάθοδος αφορά τους Κοστοβώκους. Άλλωστε, ο Lemerle σημειώνει ότι ο ίδιος ο Κεκαυμένος δεν θεωρεί τους Βλάχους ξένους αλλά εντόπιους.

Εκείνο μάλιστα που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι πάρα πολλοί επιστήμονες, εκ των οποίων πολλοί Ρουμάνοι, πιστεύουν σε άνοδο Βλάχων προς βορρά (K. Kadlek, Ovid Densusianu, T. Parahagi, N. Roman, A. Sacerdoteanu, I. Siadbei, Ch. Cotosman, P. Dovid, C. Daicovicu, A. Daicovicu, Edouard Bourciez, Paul Garde, Henry Bogdan κ.α.).

Αυτοχθονία των Βλάχων υποστηρίζουν οι Ρουμάνοι A. D. Xenopol, V. Parvan, T. Parahagi, R. Vulpe, A. Procopovici, Th. Caridan αλλά και εντοπιότητα στους χώρους όπου τώρα κατοικούν οι R. Pinon, Wace-Thompson, L. Niederle, F. Failer, T. Vukanovic, M. Sivignon, A. Failer κ.α.

Το ερώτημα είναι εάν το εθνολογικό και γλωσσικό υπόστρωμα των Βλάχων είναι ελληνικό. Μερικοί πιστεύουν ότι είναι ιλλυρικό (R. Vulpe-τοπιωνύμια) κατά τον μεσοπόλεμο όταν μεσουρανούσε ο πανιλλυρισμός, όμως ο ακαδημαϊκός ΑΙ. Graur προειδοποιεί ότι απαιτείται προσοχή και φρόνηση γιατί η ιλλυρική γλώσσα είναι αμάρτυρη. Επιστήμονες και αρχαίοι συγγραφείς τοποθετούν τον ιλλυρικό χώρο στα βόρεια της σημερινής Αλβανίας και ακόμα βορειότερα (I. I. Russu, Lorenzo Bracessi, Angelo Antinorio, Στράβων, M. Carasanin). Η δε Βουλγάρα Ljuba Ognepona αποκαλύπτει ότι η περιβόητη για μισό αιώνα (1898-1959) ως 'ιλλυρική' επιγραφή στα βόρεια της Αλβανίας (περιοχή Σκόδρας) είναι ελληνική και μάλιστα χριστιανική (6ου-7ου μ.Χ. αιώνα).

Ο Ισίδωρος της Σεβίλλης (6ος μ.Χ. αι) αποκαλεί όλο το ιλλυρικό Craecia και η παρουσία των Ελλήνων στον χώρο αυτό ιχνηλατείται από επιστήμονες διαφόρων χωρών όπως οι J. Hatzfeld, L. Robert, P. Digovic, B. Mitrea, A. Gitti, V. Parvan, V. Vinja, M. Nicolanci, M. Parovic-Pesikan, M. Carasanin, G. Woodhead, D. Rendic-Miocevic κ.α.

Και μεταπολεμικά υπάρχει αμφισβήτηση ελληνικότητας πληθυσμών του ελληνικού χώρου: Οι Αλβανοί διακηρύσσουν ιλλυρική καταγωγή, παρουσιάζουν εδάφη τους μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο και εκφράζονται επιφυλάξεις για τους Μακεδόνες και Ευρυτάνες. Ιδιαίτερα για τους τελευταίους χρησιμοποιείται ως αφορμή το ότι ο Θεουκλιδής αποκαλεί τους Ευρυτάνες 'αγνωστότατους γλώσσαν'. Για όλα αυτά δίνουν τεκμηριωμένες απαντήσεις ο C. Roghirc, η Fanoula Parazoglou και ο Άγγλος Hammond. Ο C. Roghirc με διδακτορική διατριβή στο Πανεπιστήμιό του Λένινγκραντ αποδεικνύει την ελληνικότητα της αρχαίας Μακεδονικής διαλέκτου, ενώ ο Hammond και η Parazoglou θεμελιώνουν την ελληνικότητα των Ηπειρωτών και ξεκαθαρίζουν ότι η προφορά του γλωσσικού ιδιώματος των Ηπειρωτών αλλά και των Ευρυτάνων καθιστούσε αυτό ακατάληπτο περισσότερο ακόμα και από την διαλεκτική διαφορά.

Άλλωστε και οι αρχαίοι ιστορικοί Πολύβιος, Τίτος Λίβιος ομιλούν για ελληνικότητα του συνόλου των κατοίκων του ελλαδικού χώρου. Μάλιστα σώζεται επιγραφή με την αιτωλική διάλεκτο (με λατινικές επιδράσεις) με σπουδαίο περιεχόμενο, το κείμενο της οποίας κατά τον Robert 'είναι υψίστου ιστορικού ενδιαφέροντος'. (συνεχίζεται)

(Περιοληπτική απόδοση από το βιβλίο του Αχ. Λαζάρου 'Ελληνισμός & Λαοί της ΝΑ Ευρώπης, Τόμος Α, σελ. 595-614)